

Madárgyűrűzési Központ

Budapest

1121 Költő u. 21.

2006. március 31.

A Madárgyűrűzési Központ 2005. évi munka beszámolója

A KvVM-TVH és az MME között 2004. november 12-én létrejött megállapodás alapján a Madárgyűrűzési Központ éves munkajelentést készít a KvVM és a Felügyelő Bizottság számára a tárgyévét követő év, március 31. napjáig. Jelen beszámoló a 2005. év legfontosabb eseményeit, gyűrűzési eredményeit, a központi adatbázis állapotára vonatkozó információkat, a KvVM felé történt éves pénzügyi beszámoló összefoglalóját, valamint az éves adatszolgáltatási tevékenység összefoglalóját tartalmazza. Technikai okok miatt nem tartalmazza az adott évre vonatkozó belföldi és külföldi megkerülések összesítéseit, részletes megkerülési információkat. Mindezek – adatfeldolgozás és ellenőrzés után – szerkesztett formában jelennek meg az *Aquila* folyóiratban.

A Madárgyűrűzési Központ személyi állománya 2005-ben

2004. január 1-től a Madárgyűrűzési Központ felelős vezetője *Karcza Zsolt*.

2004. december 1-től a Központ adatbázis adminisztrátora *Marosi Norbert*.

Legfontosabb eredmények és események 2005-ben

- **2003. évi madárgyűrűzési riport.** 2005. január közepére elkészült a Madárgyűrűzési Központ 2003. évi jelentésének a kézirata az *Aquila* folyóirat számára.
- **EURING General Assembly** (2005. augusztus 24-25., Strasbourg). A közgyűlésen döntés született az EURING adatbank Nagy-Britanniába (BTO) telepítéséről. Új tagok megválasztásával az EURING Board a következőképpen alakul: *Stephen Baillie* (chairman, BTO), *Rinse Wassenaar* (honorary board member, Heteren), *Thord Fransson* (treasurer, Stockholm), *Matthias Kestenholz* (Vice Chairman, Sempach), *Wolfgang Fiedler* (General Secretary, Radolfzell), *Romain Julliard* (Paris), *Tomasz Mokwa* (Gdansk), *Zsolt Karcza* (Budapest). A soron következő közgyűlés Magyarországon kerül megrendezésre, 2007-ben.
- **3. Országos Gyűrűzőtalálkozó** (2005. október 29-30., Csillebérc). A találkozón 60 fő vett részt. Témák: Madárgyűrűző-állomások, nagyobb gyűrűzési projektek bemutatkozása, beszámoló, a hívóhanggal történő madárbefogás, a gyűrűfelhasználási útmutató aktualizálása, pontosítása, a CES program eddigi eredményeinek bemutatása. A találkozó évente kerül megrendezésre, Budapesten. A találkozó megszervezését a *Vonuló Madarakért Alapítvány* támogatta anyagilag.
- **Madárvonulási atlasz.** 2005. őszén összeállt a hazai madárgyűrűzés centenáriuma (2008.) kiadandó tervezett madárvonulási atlasz *szerkesztőbizottsága*. Tagjai: *Dr. Bankovics Attila*, *Dr. Csörgő Tibor*, *Dr. Gyurácz József*, *Halmos Gergő*, *Dr. Lövei Gábor*, *Dr. Magyar Gábor*, *Schmidt András*, *Schmidt Egon*, *Dr. Szép Tibor*, *Ujhelyi Péter*, *Karcza Zsolt*.

Gyűrűzők

2005-ben a Madárgyűrűzési Központ 14 új madárgyűrűzőt regisztrált. 2005. év elején életének 74. évében elhunyt *Sztanik Ottó*, aki 1981 óta volt gyűrűző munkatársunk. 2005. őszén egészségi állapotára hivatkozva visszavonult a madárgyűrűzési tevékenységtől és maradéktalanul elszámolt a felvett gyűrűkkel *Dr. Bókai Bátor*, aki 1951 óta munkatársunk. Így az év végén összesen 281 madárgyűrűzőt tartottunk nyilván (218 aktív és 63 inaktív).

2006. év elején 18 új madárgyűrűzőt regisztrált a Központ, így jelenleg 299 az érvényes engedéllyel rendelkező hazai madárgyűrűzők száma.

2005. évi madárgyűrűzési jelentések

2004. évtől csak az aktív státuszú (2005-ben 218 fő) gyűrűzőknek kötelező a madárgyűrűzési jelentés leadása. Ennek a leadási határideje a tárgyévet követő január 31-e. A postai átfutást (kb. egy hét) is figyelembe véve, időben **163** jelentés érkezett be (**74,3%**). Nyolc felszólító levelet kellett kiküldeni (március 14.), így a mai napig egy madárgyűrűző állomás (Fehér-tavi Ornitológiai Tábor, Szeged) kivételével az összes jelentés beérkezett. Egy madárgyűrűző állomás (Sumony) jelentése időben beérkezett, de központi adatrögzítése folyamatban van. Egy egyéni madárgyűrűzési jelentés értelmezhetetlen, adategyeztetése, feldolgozása folyamatban van.

A 218 aktív státuszú gyűrűzőből egyénileg **176 fő** jelölt madarat 2005-ben. Az éves összesítések a be nem érkezett adatok miatt csak közelítő jellegűek. Így 2005-ben Magyarországon összesen, kb. valamivel több, mint **200 ezer** madarat jelöltek.

Az eddig beérkezett jelentések közül (FOT nélkül!) elektronikus formában érkezett **148 ezer** (75,1%) gyűrűzési adat (**92 fő**, 6 madárgyűrűző-állomás), míg hagyományos módon – papíron – **49 ezer** (24,9%) (**126 fő**, 1 madárgyűrűző-állomás).

A pontos számokat a folyamatban lévő adatfeldolgozások, valamint az éves madárgyűrűzések teljes körű ellenőrzése után tudjuk meg. Ez az összes tárgy évi gyűrűzési adat adatbázisba kerülése után, de legkésőbb az Aquila folyóiratnak leadandó éves jelentés elkészítése előtt készül el.

A nyolc madárgyűrűző-állomás éves eredményei (dőlt szám: adatellenőrzés folyamatban):

▪ Barabási Madárvonulás-kutató és Gyűrűző tábor (E-misszió)	6382
▪ Bódva-völgyi Madárvonulás-kutató és Tv. Tábor (MME Aggteleki HCs.) +CES	6614
▪ Fenékpusztai Madárgyűrűző Állomás (MME Zalai HCs.) +CES	6055
▪ Szegedi Fehér-tavi Ornitológiai Tábor, Sándorfalva (MME Csongrádi HCs.) +CES	?
▪ Kolon-tavi Madárvárta (Kiskunsági Madárvédelmi Egyesület) +CES	21561
▪ Ócsai Madárvárta (Ócsai Madárvárta Egyesület) +CES	17628
▪ Sumonyi Madárvonulás-kutató Állomás (MME Baranyai HCs., Baranya T.É.A.)	14840
▪ Tömördi Madárvárta (Chernel István Madártani és Természetvédelmi Egyesület) +CES	8114

A nyolc madárgyűrűző-állomás részére 2005-ben 10-10 függönyhálót biztosított a Központ a KÖVICE pályázaton elnyert alapból, valamint a *Vonuló Madarakért Alapítvány* támogatásából.

A 2004-ben indult programban a CES pontok száma 2004-ben 14, 2005-ben 19 volt, amiből 12 pont mindkét évben működött. A program keretén belül 2004-ben összesen 5048 (77 faj), 2005-ben összesen 5672 (84 faj) madarat jelöltek a kollégáink a CES protokoll alapján. A leggyakoribb madárfajok a következők: barátposzáta, cserregő nádiposzáta, vörösbegy, széncinege, foltos nádiposzáta, zöldike, csilpcsalpfüzike, fülemüle, fekete rigó, kék cinege, nádi tücsökmadár. 2006-ban 30 CES pontot regisztrált a Központ.

A Madárgyűrűzési Központ az egyéni gyűrűzők által működtetett CES mintavételi pontokra a 2005. évi idényben 2-2 db függönyhálót, 2006-ban 1-1 függönyhálót biztosított a KÖVICE pályázaton elnyert alapból, valamint a *Vonuló Madarakért Alapítvány* támogatásából.

2005-ben a felsorolt projekteken kívül az alábbi programok vagy projektszerű gyűrűzési akciók futottak:

- Akció Riparia: **4470**
- Dinnyés (Elza major): **4277**
- Hopp Ferenc Természetismereti Tábor (Ferencmajor) (MME Komárom-Esztergom megyei Cs.): **2669**
- Farnos (MME Tápió-vidéki Munkacsoport): **17451**
- Dávod (Földvári-tó): **13454**

- Fajvédelmi programokhoz és kutatási projektekhez tartozó jelölések (a teljesség igénye nélkül: fekete gólya, fehér gólya, kanalasgém, bütykös hattyú, rétisas, parlagi sas, szerecsensirály, dankasirály, fűrj, örvös légykapó, szencinege, nagy őrgébics).
- 2005-ben *Boros Emil (KNP Ig.)* vezetésével Mongóliában is volt madárgyűrűzés, itt a Központ engedélyével, hazai jelölőgyűrűket használtak (15 madárfaj, 121 példány).

A madárgyűrűzési adatbázis állapota és a központi gyűrűleltár

A madárgyűrűzési adatbázisba 2005-ben összesen **435 ezer** új rekord került be. Ez részben a 2004. évi gyűrűzések, visszafogások és megkerülések, részben az 1992 előtti gyűrűzések utólagos rögzítésének eredménye. Az adatbázis gyűrűzési része 2005-ben „napra kész” lett, a hazai gyűrűzési adatok visszamenőleges rögzítése lezárult.

2005-ben elküzdődött az adatbázis gyűrűzési részének teljes körű ellenőrzésére, amely terveink szerint az év közepére befejeződik. Ezzel párhuzamosan elkezdődött a külföldi és belföldi megkerülések teljes körű ellenőrzése, amely az idei év végére készül el.

A madárgyűrűzési adatbázisban jelenleg összesen **3538 ezer** rekord van (hazai gyűrűzések és megkerülések, kiegészített és folyamatban lévő külföldi vonatkozású megkerülések).

1951-től napjainkig **3806 ezer** darab madárjelölő gyűrűt gyártottak le a Madárgyűrűzési Központ részére. Ezek megoszlása a madárgyűrűzési adatbankban a következőképpen alakul.

A 2005. év madárgyűrűzési jelentéseinek jelentős hányadában a gyűrűleltár rovat nem volt kitöltve (**20 fő, 2 projekt**), ezek egyeztetése folyamatban van (*a gyűrűleltár a madárgyűrűzési jelentés és az adatrögzítés ellenőrzésének az egyik alapja!*) Ezért, sajnos a következő adatok egy része nem pontosak, ezeket dőlt betűvel írottak.

adatbázisban szerepel madárgyűrűzési adatként	3117 ezer
adatbázisban szerepel egyéb adatként („hiány”, „elveszett”, „selejt”, „gyűrűzési adat elveszett”, „archívumba került gyűrű” stb.)	125 ezer
gyűrűzőknél van kiadva (2005. évi leltár alapján)	216 ezer
Madárgyűrűzési Központban van (2006. január 1.)	252 ezer
ismert státusz összesen:	3710 ezer
„ismeretlen” státusz: még nem rögzített (<i>elveszett, nem jelentett, problémás, ismeretlen sorsú stb.</i>) gyűrűk	96 ezer

2005-ben már az összes típusú jelölőgyűrűt importból szerzi be a Központ, a svédországi *IÖ. MEKANISKA* cégtől. A gyűrűk ára a típustól függően fordítottan arányos a megrendelt mennyiséggel, így a rendeléseknél a szükséges mennyiségen túl ezt is figyelembe kell venni.

2005-ben a következő gyűrűsorozatok érkeztek a Központba:

- *fűzike* (4E5001-9E9999) 54994 db
- *fűzike* (W00001-W99999) 99999 db
- *kis poszáta* (A400001-A600000) 200000 db
- *nagy poszáta* (AE20001-AE40000) 20000 db
- *gyurgyalag* (XA04001-XA20000) 16000 db
- *rigó* (TT17201-TT25000) 7800 db
- *sirály* (alumínium) (390001-395000) 5000 db
- *sirály* (acél) (383001-390000) 7000 db
- *varjú* (VR00001-VR05000) 5000 db
- *gólya* (*ELSA*) (HX501-HX999, HY001-HY500) 1000 db (Max-Planck-Institut)

2005-ben összesen **416793 db**, jelölőgyűrűt vásárolt a Központ.

2006-ra a következő gyűrűsorozatok kerültek (vagy előreláthatólag kerülnek) rendelésre:

- *kis poszáta* (A600001-A700000) 100000 db (megrendelt, szállítás 2006. augusztus)
- *nagy poszáta* (AE40001-AE60000) 20000 db (leszállított, 2006. február)
- *gyurgyalag* (XA20001-XA30000) 10000 db (leszállított, 2006. február)
- *sólyom* (..... -.....) (tervezett)

A nagyobb típusú gyűrűk egy részét az idei évben a Központ visszarendeli azoktól a felhasználóktól, akiknél az éves átlagos mennyiséget meghaladja a kiadott gyűrűk száma. Sok gyűrűző kollégánál évek óta használatlanul áll, olykor több száz nagy típusú jelölőgyűrű.

Központi gyűrűleltár és gyűrűtípusonkénti, számított éves átlagfogyás az utóbbi három év gyűrűzései alapján:

gyűrűtípus	évi átlagfogyás (2002 – 2005)	központban (2006. január 1.)	kiadva (2005. évi leltár)
<i>Füzike</i>	65 ezer	131599	68206
<i>kis poszáta (+régi poszáta)</i>	90 ezer	88973	66705
<i>nagy poszáta</i>	20 ezer	400	22576
<i>gyurgyalag</i>	6,5 ezer	5550	14606
<i>rigó</i>	5,5 ezer	4405	16143
<i>limicola</i>	75	0	712
<i>sirály (alumínium, acél)</i>	2,5 ezer	11170	12167
<i>varjú</i>	?	4790	159
<i>réce</i>	1,5 ezer	3300	6962
<i>gém / sólyom*</i>	600	650	4326
<i>kormorán</i>	250	90	1290
<i>gólya (+ELSA)</i>	200	714	1437
<i>sas (+HALALB)</i>	50	250	186
<i>hattyú</i>	200	0	681
összesen	193 ezer	251891	216156

* A kétféle méretű gyűrűt (jelenleg az „5-ös” típus) a jövőben külön sorozatokra választjuk.

A Madárgyűrűzési Központ tulajdonát képezi több ezer darab, 1951 előtt legyártott és megmaradt archív jelölőgyűrű is. Ezek jelenleg ki vannak adva, feldolgozás céljából. Ezen kívül a központban tárolunk közel. kétezer darab, 1951 után legyártott, és az utóbbi években a forgalomból kivont archív gyűrűt.

Adatszolgáltatás

A Madárgyűrűzési Központban 2005-ben összesen 11 db adatkérés érkezett. Az MME Gyűrűző és Vonuláskutató Szakosztály vezetősége mindegyiket elfogadta, így a Központ valamennyi adatkérést teljesítette. Ezek a következő madárfajok gyűrűzési és/vagy megkerülési adataira vonatkoztak: vetési lúd, tőkés réce, barátréce, kontyos réce, kerceréce, hamvas rétihéja, vörös vércse, vándorsólyom, szárcsa, partifecske, fekete rigó, énekes rigó, cserregő nádiposzáta, csonttollú.

Egy adatkérés a Budapesti Állatkert, valamint a Hortobágy, Góré s tanyán jelölt valamennyi repatriált madár gyűrűzési és megkerülési adatait érintették.

Az adatszolgáltatások összesen 112 ezer rekordot érintettek 2005-ben.

Pénzügyek

A KvVM-MME megállapodás alapján évi **5 millió Ft** működési költséggel támogatja a KvVM a Madárgyűrűzési Központot. A 2004. évi összeg 2005. év elején, a 2005. évi összeg az év második

felében megérkezett, azok elszámolásáról a Központ határidőben megküldte az elszámolásokat (TvH-840/1/2004. 2005. május 23., TvH-198/1/2005. 2005. október 31.).

A két évre utalt összeg a következőképpen lett felhasználva:

- Jelölőgyűrű vásárlás: **7083 ezer Ft.**
- Bérkifizetés: **2246 ezer Ft.**
- Kommunikáció, szoftver, rezsi: **671 ezer Ft.**

A Madárgyűrűzési Központ pályázaton elnyert bevétele 2005-ben (2004. évi pályázatok, kifizetés 2005. év elején): K-36-04-00217M (Madárgyűrűzési Központ működtetése) **2,1 millió Ft**, K-36-04-00218M **800 ezer Ft** (CES projekt), amely összegek a pályázati tervek alapján fel lettek használva, és határidőre lettel elszámolva.

A folyamatosan beszűkülő hazai civil támogatási rendszer mellett – a jelenlegi gyűrűfelhasználást (évi 200 ezer db) számítva – a Központ működésének jelenlegi színvonalon tartása, és fejlesztése a KvVM-MME megállapodásban szereplő éves működési támogatással (5 millió Ft/év) már nem megoldható. A 2006-ra tervezett költségvetés alapján a Központ adatbázis-adminisztrátorának a bére csak 2006. augusztusig biztosított, az év további része a futó pályázatok eredményességén múlik.

2005-ben a Központ összesen 350 db függönyhálót vásárolt és értékesített a hazai gyűrűzők, illetve projektek részére.

Legfontosabb tervek 2006. évre

- *Adatbázis ellenőrzés.* Terveink szerint a Madárgyűrűzési Központ adatbázisának ellenőrzése 2006. év végére elkészül.
- *Madárvonulási atlasz előkészületi munkái.* A Központ legfontosabb feladata a témában a hazai madárgyűrűzési adatbank teljes körű ellenőrzése és az adatok előkészítése a tervezett könyvhöz. Terveink szerint az adatellenőrzésbe a kijelölt szerzők, valamint önkéntesek segítségét is igénybe vesszük.
- *EURING Board meeting* 2006. ősz, Nagy-Britannia (BTO)
- *4. Országos Gyűrűzőtalálkozó* és az MME Madárgyűrűző és Vonuláskutató Szakosztályának közgyűlése (összevonva a két eseményt) 2006. ősz, Csillebérc. Tervezett témák: Az „AH” és a CES projektek éves eredményeinek bemutatása, egyéb projektek, akciók bemutatása, szükséges szakmai változtatások megvitatása, a gyűrűfelhasználási útmutatóval kapcsolatos tapasztalatok megbeszélése, további témák.

Összeállította: Karcza Zsolt és Marosi Norbert